НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ
АДВОКАТІВ УКРАЇНИ
РАДА АДВОКАТІВ
УКРАЇНИ

UKRAINIAN NATIONAL
BAR ASSOCIATION
BAR COUNCIL OF
UKRAINE

04070, м. Київ, вул. Борисоглібська, буд. 3, 5-й поверх,
тел: +38 (044) 392-73-71
email: info@unba.org.ua, веб-сайт: www.unba.org.ua

5th floor, 3 Borysoglibska st., Kyiv, 04070, Ukraine
phone: +38 (044) 392-73-71
email: info@unba.org.ua, web-site: www.unba.org.ua

ЗГІДНО ОРИГІНАЛОМ

РІШЕННЯ № 22

Щодо виконання адвокатами вимог, передбачених пунктом 4 частини 1 статті 7 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»

«01» травня 2026 року **с-ще Сатанів, Хмельницька обл.**

Рада адвокатів України, розглянувши звернення адвоката [redacted] від 11.02.2026 № 11/2/26 про надання роз'яснення з питань несумісності адвокатської діяльності з діяльністю судового експерта, врахувавши пропозиції заступника Голови Ради адвокатів України Валентина Гвоздія, а також пропозиції інших членів Ради адвокатів України, у межах повноважень, визначених Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», зазначає наступне.

У зверненні заявник просить надати роз'яснення з трьох питань:

1) чи вважається саме набуття кваліфікації судового експерта та/або включення адвоката до державного Реєстру атестованих судових експертів (без фактичного виконання експертиз та без прийняття доручень/призначень на проведення експертиз) «судово-експертною діяльністю» у розумінні пункту 4 частини першої статті 7 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»;

2) які критерії (ознаки) слід вважати початком «судово-експертної діяльності» для адвоката;

3) чи допустимий з точки зору адвокатської етики та вимог несумісності підхід, за яким адвокат набуває статусу судового експерта і перебуває в Реєстрі, але не здійснює експертної діяльності, а у разі необхідності фактичного проведення експертизи на певний період зупиняє право на заняття адвокатською діяльністю, після чого повертається до адвокатської діяльності.

Відповідно до пункту 4 частини першої статті 7 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 № 5076-VI (далі – Закон про адвокатуру) несумісною з діяльністю адвоката є судово-експертна діяльність.

Керівник секретаріату РАУ. ПААУ
підпис

Частиною другою статті 7 Закону про адвокатуру встановлено, що в разі виникнення обставин несумісності, передбачених частиною першою цієї статті, адвокат у триденний строк з дня виникнення таких обставин подає до ради адвокатів регіону за адресою свого робочого місця заяву про зупинення адвокатської діяльності.

Згідно з пунктом 1 частини другої статті 34 Закону про адвокатуру порушення вимог несумісності є дисциплінарним проступком та підставою для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності.

Правові засади судово-експертної діяльності визначаються Законом України «Про судову експертизу» від 25.02.1994 № 4038-XII (далі - Закон про судову експертизу), а також підзаконними нормативно-правовими актами, виданими на його виконання, зокрема Положенням про Реєстр атестованих судових експертів.

Відповідно до статті 1 Закону про судову експертизу судова експертиза - це дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо об'єктів, явищ і процесів з метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду.

Статтею 7 Закону про судову експертизу визначено суб'єктів судово-експертної діяльності, до яких належать державні спеціалізовані установи, їх територіальні філії, експертні установи комунальної форми власності, а також судові експерти, які не є працівниками зазначених установ, та інші фахівці (експерти) з відповідних галузей знань. Стаття 7-1 цього Закону регулює провадження судово-експертної діяльності, у тому числі надання висновків судових експертів.

Згідно зі статтею 16 Закону про судову експертизу набуття статусу судового експерта передбачає складення кваліфікаційного іспиту перед експертно-кваліфікаційною комісією, видачу свідоцтва, внесення до Реєстру атестованих судових експертів, а також триває у часі — пов'язано з обов'язком періодичної атестації, проходження підвищення кваліфікації, дотримання встановленого порядку ведення експертної практики. Статтею 16-1 Закону про судову експертизу передбачено механізм тимчасового зупинення права на проведення судової експертизи, а статтею 16-2 - припинення такого права.

1. Щодо кваліфікації набуття статусу судового експерта як обставини несумісності.

Системний аналіз положень пункту 4 частини першої статті 7 Закону про адвокатуру у взаємозв'язку з нормами Закону про судову експертизу свідчить про те, що судово-експертна діяльність не зводиться виключно до фактичного складення висновку у конкретній справі. Вона є самостійним публічно-

ЗГІДНО ОРИГІНАЛОМ

правовим статусом, який наділяє особу спеціальним обсягом прав, обов'язків і відповідальності суб'єкта судового процесу та має триваючий характер.

Зокрема, набуття кваліфікації судового експерта тягне за собою: набуття особою права бути залученою до проведення судових експертиз на підставі судового рішення, рішення органу досудового розслідування або договору з експертом (стаття 7-1 Закону про судову експертизу); включення відомостей до Реєстру атестованих судових експертів як публічної офіційної бази даних, що використовується для добору експертів у судових та досудових провадженнях; покладення обов'язків щодо незалежного, об'єктивного та повного проведення досліджень, додержання режиму конфіденційності, належної організації робочого місця експерта (статті 12, 13, 14 Закону про судову експертизу); поширення на особу спеціальної дисциплінарної, адміністративної, цивільно-правової та кримінальної відповідальності, пов'язаної саме зі статусом судового експерта (стаття 14 Закону про судову експертизу, статті 384, 385 Кримінального кодексу України); обов'язок проходження періодичної атестації та підвищення кваліфікації (стаття 16 Закону про судову експертизу).

Усі ці правові наслідки виникають з моменту набуття статусу судового експерта і виключення з Реєстру або зупинення такого права є самостійним юридичним фактом (статті 16-1, 16-2 Закону про судову експертизу), а не похідним від факту виконання конкретної експертизи. Це підтверджує, що перебування у статусі судового експерта є безперервним юридично значущим станом, відмінним від разового факту виконання експертної роботи.

За таких обставин судово-експертна діяльність у розумінні пункту 4 частини першої статті 7 Закону про адвокатуру охоплює не лише фактичне виконання експертиз, а й перебування особи у статусі судового експерта (включення до Реєстру атестованих судових експертів) із притаманним такому статусу обсягом прав і обов'язків. Інше тлумачення нівелювало б зміст вимоги несумісності, оскільки дозволяло б формальне поєднання двох публічно-правових статусів - адвоката та судового експерта - що є несумісним за прямою вказівкою закону, а також створювало б передумови для виникнення конфлікту інтересів та сумнівів у незалежності адвоката, які є визначальними принципами адвокатської діяльності (стаття 4 Закону про адвокатуру, стаття 6 Правил адвокатської етики).

2. Щодо моменту виникнення обставин несумісності.

З огляду на викладене, моментом виникнення обставин несумісності у розумінні пункту 4 частини першої статті 7 Закону про адвокатуру слід вважати дату набуття особою статусу судового експерта, тобто дату прийняття експертно-кваліфікаційною комісією рішення про присвоєння кваліфікації судового експерта та/або дату внесення відомостей про особу до Реєстру

ОРИГІНАЛОМ

атестованих судових експертів (залежно від того, яка з цих подій настає раніше). Прийняття постанови (ухвали) про призначення експертизи, укладення договору на проведення експертизи, фактичне проведення дослідження, підписання висновку є наступними проявами вже існуючої обставини несумісності, але не визначають момент її виникнення.

3. Щодо допустимості перебування адвоката у статусі судового експерта без фактичного провадження експертної діяльності.

Підхід, за яким адвокат набуває кваліфікації судового експерта, перебуває у Реєстрі атестованих судових експертів, але формально декларує невиконання експертиз, не відповідає вимогам пункту 4 частини першої статті 7 Закону про адвокатуру та принципам адвокатської етики. Несумісність у розумінні Закону про адвокатуру є об'єктивною категорією, яка не залежить від декларативної заяви адвоката про невчинення певних дій.

Водночас Рада адвокатів України звертає увагу, що статтею 16-1 Закону про судову експертизу передбачено механізм тимчасового зупинення права на проведення судової експертизи. Адвокат, який бажає тимчасово відмовитися від практичного провадження експертної діяльності зі збереженням адвокатського статусу, має скористатися цим механізмом, унаслідок чого правовий зв'язок особи зі статусом судового експерта з ознаками несумісності припиняється на період такого зупинення. Симетрично, у разі необхідності фактичного виконання експертизи особа зобов'язана зупинити адвокатську діяльність у порядку частини другої статті 7 Закону про адвокатуру і відновити її лише після припинення статусу судового експерта або зупинення права на проведення експертиз.

На підставі викладеного, керуючись статтею 55 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», Положенням про Раду адвокатів України та Регламентом Ради адвокатів України, Рада адвокатів України, **вирішила:**

1. Роз'яснити, що судово-експертна діяльність у розумінні пункту 4 частини першої статті 7 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» охоплює не лише фактичне виконання судових експертиз, а й перебування особи у статусі судового експерта, що підтверджується включенням до Реєстру атестованих судових експертів. Відповідно, набуття адвокатом кваліфікації судового експерта та/або включення його до Реєстру атестованих судових експертів - навіть за відсутності фактичного виконання експертиз та прийняття доручень або призначень на їх проведення - є виникненням обставини несумісності у розумінні зазначеної норми.

ЗГІДНО З ОРИГІНАЛОМ

2. Встановити, що моментом виникнення обставини несумісності, передбаченої пунктом 4 частини першої статті 7 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», є дата прийняття експертно-кваліфікаційною комісією рішення про присвоєння адвокату кваліфікації судового експерта та складення особою присяги судового експерта. З цього моменту адвокат у триденний строк зобов'язаний подати до ради адвокатів регіону за адресою свого робочого місця заяву про зупинення адвокатської діяльності в порядку частини другої статті 7 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».
3. Зазначити, що підхід, за яким адвокат, який набув кваліфікації судового експерта та перебуває у Реєстрі атестованих судових експертів, продовжує здійснювати адвокатську діяльність без подання заяви про зупинення такої діяльності, є неприпустимим. Продовження здійснення адвокатської діяльності за наявності обставини несумісності становить дисциплінарний проступок відповідно до пункту 1 частини другої статті 34 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» і є підставою для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності.
4. Роз'яснити, що адвокат, який бажає зберегти кваліфікацію судового експерта без виникнення обставин несумісності, має право в установленому порядку ініціювати тимчасове зупинення права на проведення судової експертизи в порядку статті 16-1 Закону України «Про судову експертизу» та повідомити раду адвокатів регіону про усунення обставини несумісності. У разі необхідності фактичного виконання судової експертизи адвокат зобов'язаний подати заяву про зупинення адвокатської діяльності і відновити її лише після припинення статусу судового експерта або зупинення права на проведення судової експертизи (за умови дотримання усіх процедурних вимог та відсутності конфлікту інтересів).
5. Адвокатам, які станом на дату прийняття цього рішення вже мають кваліфікацію судового експерта та включені до Реєстру атестованих судових експертів, протягом тридцяти календарних днів з дня опублікування цього рішення на офіційному вебсайті Національної асоціації адвокатів України вжити заходів щодо усунення обставин несумісності в один із таких способів за власним вибором:
   - подати до ради адвокатів регіону за адресою свого робочого місця заяву про зупинення адвокатської діяльності;
   - ініціювати тимчасове зупинення права на проведення судової експертизи в порядку статті 16-1 Закону України «Про судову

ЗГІДНО З ОРИГІНАЛОМ

експертизу» та повідомити раду адвокатів регіону за адресою свого робочого місця про усунення обставини несумісності із наданням відповідних підтверджуючих документів.

6. Секретарю Ради адвокатів України про прийняте рішення повідомити заявника, ради адвокатів регіонів та кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури регіонів, а також забезпечити опублікування цього рішення на офіційному вебсайті Національної асоціації адвокатів України.

Голова Ради адвокатів України **Лідія ІЗОВІТОВА**

Секретар Ради адвокатів України **Ігор КОЛЕСНИКОВ**

Керівник секретаріату РАУ НАУ
В.В. Кресюк